

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА РОЛЬ СПІВУ У ВСЕБІЧНОМУ РОЗВИТКУ ДИТИНИ

У статті розглядається становлення і розвиток дитячого організму через сучасну вокальну творчість, її вплив на фізіологічні та психологічні фактори.

Ключові слова: дитяча пісня, виховання, розвиток, сучасність.

The article considers the formation and development of the child's body through modern vocal creativity, its impact on physiological and psychological factors.

Key words: children's song, education, development, modernity.

Постановка проблеми. У житті кожної дитини присутній такий освітній компонент, як музика. Від правильності його скерованості залежать подальші вподобання дитини, її естетична розвинутість та вміння аналізувати музичні зразки впродовж всього життя. Сучасність диктує нові правила музичних напрямків, керується західноєвропейськими зразками та всесвітньо відомими композиціями. У цьому потоці варто не втратити національну самобутність, прищеплювати підростаючому поколінню любов до рідної країни через доробки вітчизняних композиторів.

Аналіз останніх публікацій з теми дослідження. Питання фізіологічного та психологічного розвитку дитини за допомогою співу в широкому і вузькому значеннях розглядалися в працях таких науковців, як Б. Асаф'єв, В. Шацька, Т. Бабаджан, Б. Теплов та Л. Шлегер. Методику і прийоми музичного виховання дітей в своїх роботах досліджували Ю. Двоскіна, М. Метлов, О. Кенеман, Т. Вількорейська, М. Румер, Н. Ветлугіна та її учні. Значення та вплив співу на дитину освітлювали В. Бехтерев, Н. Ветлугіна, І. Кириліна, Ю. Новгородська, О. Радинова, І. Сеченов та ін.

Мета статті полягає у висвітленні всіх аспектів впливу співу на особистісний та фізіологічний розвиток дитини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спів є найбільш доступною і масовою формою виховання. Використовуючи принципи небуденності, орієнтованості на універсальність моделей творчості в процесі формування здібностей дитини та спільності пріоритетів творчого розвитку, сучасні композитори створюють пісні, які безпосередньо формують індивідуальність дитини. У виховній практиці потрібно використовувати багатодіяльнісний підхід для втілення творчих задумів замість монодіяльнісного розвитку здібностей дитини. Для сучасних дитячих творів характерне синтетичне поєднання різних технологій і гармоній, явні риси схожості в умовах глобалізації світу.

Наразі в шкільних репертуарах окрему ланку зайняли такі течії, як рок- і поп-музика. Але кожний жанр, незалежно від упереджень, має свої високохудожні зразки, які несуть в собі важливу роль у вихованні. Потрібно, щоб педагог був обізнаний в усіх музичних жанрах сучасності, зміг правильно відібрати найяскравіші зразки всіх напрямів для ознайомлення з ними учнів і дати установки щодо якісних показників, за якими в подальшому діти зможуть самостійно характеризувати та відрізнити відмінні музичні зразки від опосередкованих. Серед видів співацької діяльності виділяють спів, спрямований на розвиток музичного сприйняття, виконання пісень, музично-освітню діяльність та пісенну творчість. Всі вони тісно пов'язані між собою.

У результаті сучасних наукових досліджень зроблено теоретичне обґрунтування сталих параметрів впливає музики на розвиток дитини, яка навчається співу:

1. Розвиток уяви та покращення пам'яті. На заняттях з вокалу при правильному підході та виборі репертуару дитина непомітно для себе в процесі гри запам'ятовує

достатню кількість матеріалу та на прикладі сюжетних творів і опер-казок може вільно фантазувати для відтворення образів героїв.

2. Розвиток мислення. Кожен вокальний твір має чіткі вимоги до виконання. В процесі співу дитина починає наперед продумувати свої дії, знаходить шляхи вирішення проблем під пильним контролем викладача.

3. Формування мовлення. Ритм пісень стимулює розвиток мови спираючись на потреби дитини відповідно до фізіологічних біоритмів організму. Активність та рухливість артикуляційного апарату, округле звучання голосних та чітка вимова приголосних – запорука красивої та правильної мови.

4. Розвиток творчих здібностей. Дитина здатна виявити хист до співу вже на перших систематичних заняттях. Використання методичних збірок та правильного навчального репертуару, спрямованого на формування вокальних навичок, надають змогу виявити їх якнайшвидше.

5. Підвищення емоційного стану. Вірно підібраний сучасний репертуар, що відповідає психотипу дитини, здатен не лише покращити її настрій але й виховати любов до якісної музики.

6. Відповідальність. У кожному навчальному процесі присутні різні форми контролю. Педагог повинен чітко пояснити дитині поставлені завдання, критерії оцінювання та скерувати її дії в правильному напрямку.

Крім виховного аспекту сучасний дитячий вокал несе в собі й інші позитивні моменти. Вплив пісні розглядається як прямий та опосередкований. До прямого ми можемо віднести психофізичні зміни, які відбуваються в організмі під час самого співу. До непрямого впливу ж відносяться дії, що впливають на емоційний стан дитини під час голосового музикування. Так, завдяки активному співочому диханню, правильно скерованому викладачем, відбувається вентиляція легень та мимовільний масаж внутрішніх органів. Через збагачення киснем крові і головного мозку відбувається зміцнення судин і поліпшення кровообігу. Основний результат таких дій – зниження захворюваності верхніх дихальних шляхів. Тому важливо займатися не лише співом але й виконувати дихальні вправи для збільшення об'єму легень та укріплення серцевого м'язу. Через вироблення ендорфіну під час співу (задля цього важливо вибирати сучасні пісні разом з вихованцем з метою кращого розуміння його смаків) дитина стає більш активною, рухливою та життєрадісною, менш схильною до депресій та негативних проявів стресових ситуацій. Виникає відчуття безпеки та сміливості в прояві своїх можливостей. Завдяки правильно підібраній методиці та вокальних творів виникає можливість зняття психічного напруження та навіть агресії, адже у процесі співу відбувається емоціональна розрядка та вихід назовні накопичених емоцій.

З часом голос учня стає летючим, об'ємним, витривалим та гнучким. Досвідчений педагог завжди звертає увагу на якість звуку, тим самим запобігаючи виникненню вузлів на голосових сполуках та інших хворобливих моментів, які виникають під час крикливого й форсованого співу.

Неоціненний вплив має вокал на розвиток мовлення дитини, розширення її словникового запасу та збагачення виражальних можливостей вимови. Під час співу є можливість виправлення такого дефекту як заїкання. Як і в логопедії, в вокалі увага приділяється зняттю горлових затисків. Для вирішення таких проблем у репертуар потрібно добирати пасторальні, повільні твори з можливістю довгого проспівування голосних. Мовлення дитини упродовж систематичних вокальних занять стає значно виразнішою та чіткішою, формується культура висловлення власних думок, що допоможе відчувати себе впевнено при спілкуванні з іншими дітьми.

Під час співу діти природним чином поєднують вокал з рухами тіла, які дублюють ритм пісні. При правильній скерованості викладачем це веде до фізичного вдосконалення дитини. Водночас, правильна співоча постава – розправлені плечі, підтягнутий живіт та рівна спина, – з часом стає природною і невимушеною. М'язи черева, що беруть участь у

співочому диханні згодом сприяють укріпленню пресу; артикуляційні вправи впливають на м'язи обличчя, утримуючи їх у тонусі.

Треба пам'ятати, що спів – це не лише робота голосового апарату, а в першу чергу розумовий процес. Незалежно від прийомів, стилів чи жанрів вокальних творів, з самого початку дитині треба давати загальне розуміння співочого процесу. Як зазначав Л. Дмитрієв, кожне заняття потрібно починати із визначення недоліку, який перешкоджає правильному та вільному звукоутворенню. Лише після детальної підготовки дихання, мови та роботи гортані дитини можна починати безпосереднє ознайомлення з вокальними композиціями. Щоб правильно розвивати дитячий голос з метою його зростання, вже на перших заняттях треба починати роботу над згладжуванням реєстрів, слідкувати за відповідністю репертуару діапазону та психотипу учня [2]. Виховувати в процесі співу загальні основи музичної культури, розвивати здібності можливо лише на загальноприйнятих художніх еталонах. Досвід сприйняття музичного матеріалу та музичних смаків починає накопичуватися змалечку і важливо не втратити цей час для ознайомлення дитини з найкращою вокальною музикою як сучасною, так і класичною. Завдяки співу дитина може відчути себе героєм тієї чи іншої події та епохи, зануритися в атмосферу різних міст та країн, «приміряти» на себе ролі героїв казок і мультфільмів та знайти для себе нові інтереси для пізнання світу.

Важливо, щоб в піснях, що виконують дітьми, вони могли у повноті чітко виражати своє «Я», через музику мати уяву про навколишній світ та власне місце в ньому. Діяльність педагога має бути спрямована не лише на теоретичні вказівки. Потрібно давати дитині відчуття свободи та вибору, ставити себе на її місце, відчувати зв'язок та розуміти не лише фізичних й психологічних особливостей кожного учня але й його емоційних переживань. Адже головне в цьому процесі не тільки познайомити учня з піснею, але й навчити самостійності, спостережливості та цілеспрямованості, умінно оперувати набутими навичками та знаннями, застосовувати їх у нових умовах, активувати пізнавально-пошукову діяльність. При першому ознайомленні з піснею необхідно надавати їй повну загальну характеристику, заохочувати дитину цікавими фактами та власним виконавським досвідом.

Отже, забезпечення належного музично-естетичного розвитку дитячої особистості, формування її вікових музичних компетенцій залежить від дотримання сучасних вимог до форми, змісту і методу вокального виховання, доцільної організації музично-освітньої роботи, участі батьків у виховних процесах та творчої діяльності педагогів. Саме тому сучасне вокальне виховання дітей потребує пошуку методично ефективного сучасного пісенного репертуару, що і є головною проблемою нашого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вилкорезова Л.А. Формирование вокальных навыков на начальном этапе обучения //Педагогічна Сумщина. 2003. №3. С. 24-26.
2. Дмитриев Л.Б. Основы вокальной методики. М.: Музыка, 2000. 368 с.
3. Юрко О.О. Вокальне виховання дітей та юнацтва в закладах загальної додаткової освіти. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2005. 138с.

Рекомендує до друку науковий керівник доцентка Гунько Н.О.